

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราแสวงหาเราตั้งใจ ถ้าเราตั้งใจนะ เราแสวงหาของเรา เราก็มีความตั้งใจ ถ้าคนไม่แสวงหา เห็นไหม คนต่อหน้าเห็นต่อหน้าของคนนั้นไม่มีคุณค่าเลย ธรรมะเหมือนคว่ำในอากาศนะ เราพยายามคว่ำมือไปในอากาศให้มันเป็นประโยชน์กับเรา แล้วในอากาศมันจะมีอะไรล่ะ มันเป็นนามธรรม

สิ่งที่เป็นนามธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ทาน ศีล ภาวนา ให้มีทานก่อน แล้วก็มีศีล แล้วมีภาวนา เวลาที่มีศีล ปาณาติปาตา การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ล่วงละเมิดผิดลูกผิดเมียเขา มุสา แล้วก็มีสุรา การดื่มสุรา เห็นไหม ศีลนี้บังคับให้เราเป็นคนปกติ ถ้าเราดื่มสุราขึ้นไปนี่เราจะเมา ความเมาของคน คนขาดสติ คนนั้นไม่เป็นปกติ คนนั้นจะเมาไปตลอดจนกว่าเขาจะสร้างเมาของเขา แล้วเขาก็ดื่มอีกเขาก็เมาอยู่อย่างนั้น ชีวิตเขานี้เมาแล้วเมาเล่าอยู่อย่างนั้น

แต่เราเมาในชีวิตของเรา เราเมาในลาภของเรา เราเมาในกาลเวลาของเรา เราเมาหมดนะ เพราะเราเมา ศีลปกติเพราะดื่มสุราถึงได้เมา คนเมาอย่างนั้นเพราะเขาดื่มสุราเข้าไปเขาถึงเมา แต่เรื่องของกิเลสมันเมา เราก็หัดวันประกันพรุ่งว่าเรายังมีชีวิตอยู่อีกยาวนาน เราจะสามารถทำประโยชน์ได้อีกมากมาย การเมาชีวิตคือหลงไหลไปในชีวิตของเรา เมาในลาภเมาในสมบัติของเรา เราก็หลงไหลไปกับมัน สิ่งที่หลงไหลไปกับมัน สิ่งนั้นเป็นปัจจัยเครื่องอยู่อาศัย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าให้ใคร่ครวญด้วยปัญญา สิ่งที่เกิดด้วยปัญญา เกิดจากอะไร เกิดจากการภาวนา มีศีล ถ้ารักษาศีลเราจะเป็นคนปกติ แต่ก็รักษากันได้ยาก อย่างการมุสา ในร้อยคนพันคนจะมีคนกล้าสักหนึ่งคน ในคนล้านคนแสนคนจะมีคนจริงอยู่สักหนึ่งคน คนจริง เห็นไหม พุดจริงทำจริงมีสักกี่คน ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจนถึงที่สุดมันมีกี่คน สิ่งนี้มันหายากๆ เพราะอะไร เพราะเรื่องของใจ ถ้าใจจริงจังกคนเรามีสักจะมีความจริงกับตัวเอง คนๆ นั้นจะเป็นประโยชน์กับตัวเอง เป็นประโยชน์กับตัวเอง

นะ เพราะเราตั้งสัจจะ เรามีขอบมีเขต เราจะมีขอบมีเขตเราจะทำคุณงามความดีของเรา เราตั้งใจของเราแล้วเราจะทำของเราได้

ถ้าเราตั้งสัจจะ เวลาพระภิกษุขึ้นมาขึ้นมานั่งตลอดรุ่ง ตั้งใจว่า ๖ โมงเย็นนั่ง ถ้าพระอาทิตย์ไม่ขึ้นไม่ลุก แล้วตั้งสัจจะไว้ก็อยู่ในกุฏิอยู่ในที่ลับตาของคน จะซื้อสัตย์ไม่ซื้อสัตย์กับตัวเองมันก็เป็น นี่คนจริง คนจริงคนกล้าสักหนึ่งคนในร้อยคนพันคนแสนคน ผู้ที่ปฏิบัติจริงจะมีสักกี่คน แล้วผู้ที่ไม่โกหก โกหกคนอื่นยังเป็นส่วนหนึ่ง ตั้งสัจจะแล้วก็โกหกตัวเอง นี่ศีล มีศีลแล้วมีปัญหา

ถ้ามีปัญหาขึ้นมาปัญหา สิ่งที่เป็นภวานาจะทำให้เราไม่เมาในชีวิต เราใคร่ครวญในชีวิตปัญญามันจะใคร่ครวญไป คนเราเกิดแก่เจ็บตายทุกคนก็เห็นเกิดแก่เจ็บตาย แต่มันชินชา ความชินชานี้เป็นเรื่องของเขา แต่ถ้าญาติพี่น้องของเราเกิดแก่เจ็บตาย เราจะมีสติใจเราจะมีความเสียใจเพราะมันใกล้ตัวเข้ามาแล้ว

แต่ถ้ามันเป็นความเกิด ความแก่ ความเจ็บของเราละ สิ่งนี้เป็นธรรมดา อันนี้เป็นความประเสริฐมากๆ แล้วคนมันจะไม่เห็น เวลาเราสลด เวลาภวานานึกถึงความตายๆ บางคนพูดมากกว่านึกถึงความตายแล้วมันสลด มันแบบว่ามันขะแยงมันไม่ยอมทำงาน มันไม่เข้าใจสิ่งนั้นเลย นั่นนะเวลามันเป็นไปมันไม่เป็นไป มรณานุสติ คนเราคิดถึงความตายตลอดเวลา เราจะไม่เหิมเกริมไปกับโลกเขา เราจะใช้ดำรงชีวิตของเราอยู่

ในสมัยพุทธกาลมีกษัตริย์ศรัทธาพระพุทธเจ้ามาก ทำบุญมาก แล้วน้องชายเห็นว่าพี่ชายทำบุญไปมันเสียเปล่าๆ แล้วเขาเป็นน้องชายกษัตริย์เขาเที่ยวไปป่าไปเจอกับฤๅษี ไปถามฤๅษีความอยู่ในป่ามีความคิดอย่างไร ฤๅษีบอกว่าอยู่ในป่านั้นมีแต่ความตั้งใจวันเดียว สุดท้ายมีแต่ความทุกข์ใจ เพราะฤๅษีเขาเป็นฤๅษีเขาถือแต่ศีล พอน้องชายได้ยินอย่างนั้น คิดว่าพระก็ต้องเป็นแบบนั้น ถึงมาบอกกับพี่ชายว่าพระนี่นะอยู่ด้วยความทุกข์ความเศร้าหมองในใจ

พี่ชายจะสอนน้องชาย บอกว่าอย่างนั้นจะให้น้องชายเป็นกษัตริย์ทำว่าเป็นโกธรขึ้นมา จะประหารชีวิตแต่ให้เป็นกษัตริย์อยู่ ๗ วัน ให้ขึ้นเป็นกษัตริย์อยู่ ๗ วัน แล้วถ้าหมด ๗ วันแล้วจะประหารชีวิต แล้วก็สถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์เลย ภายใน ๗ วันนั้นคิดแต่ว่าจะโดนฆ่าๆ ไม่มีความสุขเลยนะ ไม่มีความสุขมีแต่ความทุกข์ยากในหัวใจต่างๆ ที่

เป็นกษัตริย์นะ พอครบ ๗ วันพี่ชายก็ต้องฆ่าแล้ว เพราะพี่ชายเป็นกษัตริย์นี่เป็นน้อง อยู่ในพระไตรปิฎก

สุดท้ายแล้วพอถึงครบ ๗ วันพี่ชายถามว่า เรามีความสุขไหม บอกไม่มีความสุขเลย เพราะกลัวตายมาก พี่ชายบอก นี่ก็เหมือนกัน พระที่เขาประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ เขาเห็นการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เขาใคร่ครวญสิ่งนี้อยู่เขาจะต้องมีปัญญาอยู่ขึ้นมา อันนี้สอนให้น้องชายให้มาศรัทธาในศาสนา ศรัทธาในความเป็นจริง

ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ทรมานอยู่ ๖ ปีนะ คั่นคว่าอยู่ ๖ ปี ไม่เคยบอกเลยว่าตัวเองนี้สำเร็จ ทุกข์ยากมาก เพราะว่าสิ่งใดที่เข้าใจว่าเป็นธรรมแสงหาอย่างนั้นตลอดมา จนว่ามันไม่ใช่ ถึงย้อนกลับเข้ามา พอย้อนกลับขึ้นมา ธรรมมัชฌิมาปฏิปทา เริ่มฉันอาหารของนางสุชาดา ปัญจวัคคีย์ทั้งหมดเลย ทิ้งออกไป ทิ้งว่าเป็นคนมักมาก ทรมานตนขนาดไหนก็ยังไม่สำเร็จแล้วมามากมันจะสำเร็จได้อย่างไร ทิ้งไป

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาคนที่ไปมันอยู่ในความสังัด แล้วอดอาหารมามันมีพลังงานออกมา อดอาหารเป็นกลอุบาย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอดเพราะด้วยคิดว่ามันมีคุณประโยชน์ ถึงบอกไม่ให้อด ถ้าอดโดยกำปั้นทุบดิน อดโดยว่าการอดอาหารเป็นคุณงามความดี ไม่ใช่ แต่ใน ๔๕ วันนั้นอดขึ้นมา เพราะมันได้พลังงานนั้นขึ้นมา นั่นนะมันเป็นพลังงานขึ้นมาเฉยๆ พลังงานนี้ย้อนกลับ พอย้อนกลับมาใช้ปัญญา ตัวนั้นมันเป็นตัวเสริม เสริมขึ้นมาจนชำระกิเลส พอกิเลสขาดขึ้นไป กลับไปหาปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์ไม่ยอมรับไม่ยอมสนใจเลย เพราะคิดว่าคนเรากลับมาหาผลประโยชน์ มันจะได้ผลได้อย่างไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยนะ เพราะเป็นคนสัจจะ เป็นคนพูดจริงทำจริงทุกอย่าง เราเป็นพระอรหันต์แล้ว เราสิ้นจากกิเลสแล้ว จงฟังธรรม ไม่ฟังนะ เธอเคยได้ยินได้ฟังเราพูดอย่างนี้ไหม จนปัญจวัคคีย์ย้อนกลับมาฟัง พอฟังเทศน์สอนเทศน์ธรรมจกๆ จนปัญญา โภชน์ปัญญาธรรมขึ้นมา

นี่ธรรม สภาวธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้วพระสาวกต่างๆ ก็บรรลุธรรมขึ้นมา ธรรมถึงเป็นสภาวธรรมอยู่ในอากาศ อยู่ในนามธรรม เรา

จะเก่งเราจะจับต้องเราจะค้นคว้าอย่างไร ค้นคว้าเข้ามาในหัวใจ สิ่งที่ค้นคว้าเข้ามาในหัวใจเกิดจากการภาวนา ทาน ศีล ภาวนา

ในการเมาสุราเขาต้องดื่มสุราเขาถึงเมาสุรา แต่ของเรานี้เราไม่ได้ดื่ม เราเกิดมาที่นี่เราก็ไม่ได้ดื่ม เราก็ไม่รู้จักตัวเราเอง แต่อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา อยู่ในหัวใจของเราที่นี่มันทำให้เราเมา เราเมาคือเราไม่รู้จักตัวเอง เราไม่เข้าใจตัวเอง เราย้อนออกไปข้างนอกเลย ย้อนออกไปว่าสิ่งต่างๆ จะหวังพึ่งๆ มีลาภมีสักการะ มีแก้วแหวนเงินทองจะหวังพึ่งสิ่งนั้นๆ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยพึ่งได้ไหม เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วย เวลาเราเป็นอะไรไปเราพึ่งได้ไหม เราพึ่งสิ่งนั้นไม่ได้เลยเราต้องพึ่งหมอ จะพึ่งได้ก็เป็นแค่ปัจจัยเป็นแค่จ้างวานกัน สิ่งที่จ้างวานกันเวลาตายจ้างวานกันไม่ได้นะ สมบัตินี้จ้างวานกันไม่ได้ มันต้องหาขึ้นมาเอง

การชำระกิเลสต้องรู้หรือค้นขึ้นมาเอง การรู้หรือค้นขึ้นมาเองนี้สภาวะธรรม ถ้าเรามีความสนใจ เราเริ่มทำทาน เวลาเรามาทำทานเรามีศีลไปในหัวใจด้วย แล้วได้ฟังธรรม นี้การฟังธรรมกับการภาวนาใคร่ครวญไป ใคร่ครวญไม่ให้เราเมาในชีวิต สิ่งที่มีนเมาสิ่งที่ชีวิตนี้ทุกคนต้องพลัดพรากจากกันเป็นที่สุด ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ทุกคนต้องพลัดพรากจากกันไม่วันใดก็วันหนึ่ง แล้วเรามัวเมาอยู่นะ เรามัวเมานะ เรามัวเวลาไหน เราฆ่าเวลาไปวันหนึ่งๆ เรามัวเวลาไม่เป็นประโยชน์ไปแต่ทุกวันๆ นี้มัวเมาชีวิตใหม่ มัวเมาในลาภ มัวเมาในยศ มัวเมาในศักดิ์ศรี มัวเมาไปทั้งหมดเลย นี้คนเมา

ถ้าคนเมาจะเวียนตายเวียนเกิด อวิชชามันยึดแน่นแจ่มใส เพราะมันไม่มีใครเคยเข้าไปค้นคว้าหามัน มันหลบซ่อนกินอยู่ในหัวใจ แล้วมันจะมีความสุขอยู่ในหัวใจ จะปกครองสัตว์โลกอยู่ในหัวใจของสัตว์โลก ถ้าเราใช้ปัญญา เราใคร่ครวญเข้าไป อวิชชาเจ้าปัญญามารเขาจะเดือดร้อน สิ่งที่เขาจะเดือดร้อนเพราะอะไร เพราะมีสภาวะธรรม สภาวะธรรมคือตบธรรม คือไฟจะเข้าไปเผาเผา เผาเผาความนอนใจนั้นนะ สิ่งที่นอนใจ สิ่งที่มีมัวเมามันอยู่นั้นมันจะเข้าไปเผาเผา สิ่งที่เผาเผาเขาจะต่อต้าน

การภาวนาของเรา การใคร่ครวญของเรา มันจะไม่สำเร็จประโยชน์ก็เพราะว่ากิเลสมันบิดเบือน มันสร้างภาพเหมือน มันทำสิ่งต่างๆ ให้เราหลงทางไป สิ่งที่หลงทางไป การประพฤติปฏิบัติเราจะหลงทางไป เพราะอวิชชามันอยู่ข้างในหัวใจ เราต้องใคร่ครวญเข้าไปถึงต้องทำความสงบของใจ สิ่งที่เราใคร่ครวญเข้ามามันพอใจ สิ่งที่พอใจ

มันจะปล่อยวางๆ ชั่วคราว เป็นปัญญาอบรมสมาธิ สิ่งที่เป็นปัญญาอบรมสมาธิเป็นพื้นฐาน สิ่งที่เป็นพื้นฐานมันถึงเกิดโลกุตตรธรรม

โลกุตตรธรรมคือปัญญาที่จะชำระกิเลส ชำระกิเลสมันก็จะไม่เมา มันไม่เมาตั้งแต่เราใช้มรรณาสติ เรากำหนดความตายๆ เรากำหนดความตายตลอด เราอยู่เพื่อจะตายเท่านั้น เราแสวงหามาเพื่อจะตายเท่านั้น ตายอย่างเดียว คนเราต้องตายทั้งนั้น พอตายอย่างเดียวมันก็ไม่พุ่งชานไปกับเขา มันใช้แต่ความจำเป็น สิ่งที่เราจำเป็นอยู่ สิ่งใดที่เป็นประโยชน์อยู่ เราสร้างสิ่งนั้นให้เป็นประโยชน์ ทรัพย์สมบัติถ้ามันเป็นประโยชน์ได้มันจะเป็นประโยชน์กับเราถ้าเราเป็นประโยชน์

ถ้าไม่เป็นประโยชน์กับเรา คนมัวเมามันใช้สิ่งที่มัวเมา ใช้จนสุรุษสุร่าย จนหัวใจร่ำหมดเลยนะ เก็บสิ่งใดไม่อยู่ ทุกคนบอกเลยว่าไม่พอใช้ แต่ไม่เคยคิดว่าเราจะเก็บหอมรอมริบอย่างไร หัวใจมันร่ำอย่างนั้นถ้าใช้ไม่เป็นประโยชน์ แต่ถ้าหัวใจมันดีมันเก็บสะสมไว้ใช้เป็นประโยชน์เท่านั้น สิ่งที่เป็นประโยชน์กับใจนั้นเราถึงอาศัยเขา เพราะเรามีมรรณาสตินั้นนะ

เริ่มจากตบธรรมๆ มันจะเผาเข้ามา ถ้าเกิดมีปัญหา เกิดถ้าเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา โสคาปัตติมรรค สิ่งที่เป็นโสคาปัตติมรรคต้องเกิดมรรคอริยสังขัง โสคาปัตติมรรคเกิดจากงานชอบ สิ่งทำงานชอบคืองานรื้อค้นในสติปัญญา ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ในการเห็นกายๆ จากภายใน ภายในค้นคว้าจากภายในจะชำระสิ่งนี้ออกไป ถ้าภายในเพราะเรายึดมั่นถือมั่น เราเกาะเกี่ยวอยู่กับใจ ใจเกาะเกี่ยวอยู่กับตัวมันเอง ใจเกาะเกี่ยวกับใจหนึ่งเกิดเป็นภวาสวะ เกิดเป็นฐานความคิด ฐานความคิดนี้ คือเกาะเกี่ยวมาที่กาย

เรามีกายกับใจ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยคนเป็นอัมพฤกษ์ร่างกายเคลื่อนไหวไม่ได้ แต่หัวใจมันก็อยู่ ตาแป๋วอยู่อย่างนั้นนะ รับรู้้อย่างนั้น แต่สื่อความหมายไม่ได้ เพราะใจมันติด เวลาใจมันติดมันก็ติดสภาวะของมัน จิตมันจะค้นคว้าเข้าไป ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นมาแล้วค้นคว้าเข้าไป สิ่งนี้มันจะเริ่มชำระล้างกัน ปัญญาเกิดจากสมาธิ ปัญญาไม่ใช่เกิดจากความรู้สึกรของเรา ปัญญาเกิดจากความรู้สึกรของเรา เราใคร่ครวญเข้ามาเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นพื้นฐานเราใช้มันเข้ามาก่อน การใคร่ครวญไปเพื่อจะไม่ใช่เรา

มีนเมา ถ้าเรามีนเมาเราก็เสียเวลา เรามีนเมานะเสียเวลาไปตลอดไป เมาไปตลอดชีวิตไป
สติอยู่ที่ไหน ไม่เคยคิดกลับมาได้เลย

แต่ถ้ามีภวานามยปัญญาขึ้นมา มันเห็นความเป็นจริง มันสลดสังเวชมาก เวลาเห็น
กายนะ กายพุงอง กายเนาเปื่อย เห็นสภาวะแบบจากภายใน ไม่ใช่เห็นจากข้างนอกนี้
หรือเห็นจากข้างนอกมันสลดสังเวช แต่เห็นจากภายในมันแบบว่าไม่มีที่พึ่ง ทำไมเรา
โง่กับตัวเอง เราโง่นะ เพราะเราโง่กับตัวเองเราถึงยึดมั่นถือมั่นภายนอก พอเราปลดปล่อย
เข้ามาจากภายใน มันเห็นจากตาในมันจะปล่อยๆ จนถึงที่สุดมันจะขาดออกไป สติพร้อม
ไม่มีความเมาในชีวิต สิ่งที่เป็นชีวิตนี้อาศัยกันไป

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีร่างกายและมีจิตใจ เราสร้างสมคุณงามความดีไป ไม่
เมากับชีวิตนี้นะ ชีวิตนี้สำคัญที่สุด หัวใจนี้สำคัญที่สุดเลย มันเป็นภานะที่จะไปปรับกับ
ธรรม สิ่งที่ทำคือความรู้สึก ทุกข์ก็คือใจทุกข์ สุขก็คือใจสุข แล้วถ้ามันพ้นทุกข์ก็ใจนั้น
พ้นทุกข์ อาสเวหิ อาสวะสิ้นไป จิตฺตานิ วิมฺจุจิงฺสุติ จิตฺตฺนึจะพ้นไปแล้วมีอยู่โดยสมบูรณ์
อยู่ในใจดวงนั้น สมบูรณ์มากพร้อมกับความสุขอันละเอียด สุขที่ว่าไม่ใช่ขันธ สุขที่เป็น
ขันธเห็นไหม สุขในขันธนี้สุขในสมมุติ สุขอันนี้มันคู่กับทุกข์ อันนั้นมันเป็นวิมุติสุข มัน
จะพอใจ มันจะอึดเต็มของมันอย่างนั้น ไม่มีสิ่งใดจะไปเพิ่มค่าและลดค่าอันนั้นได้เลย

นั่นคือสภาวะธรรมตามความเป็นจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ที่
สาวกต่างๆ เข้าถึง แล้วเราจะเข้าถึง ถึงตรงนั้นแล้วมันเป็นอัตโนมัติ ความเป็นอัตโนมัติ
ถ้าอะไรกระเทือนถึงมัน มันสติพร้อมหมด สิ่งใดๆ จะเข้าไปกระเทือนสิ่งนั้นไม่ได้เลย
มันเป็นอัตโนมัติรับรู้สิ่งต่างๆ แล้ววางไว้ตามความเป็นจริงทั้งหมด มันถึงสิ่งต่างๆ เข้า
ไม่ได้ มันถึงไม่เมาใจ มันจะอึดเต็มตลอด ไม่มีเมา พร้อมหมด อัตโนมัติหมด สติพร้อม
เวลาขยับบิ๊บสติตามมาๆ พร้อมกันหมด ไม่มีเหลือสิ่งใดๆ ไปล่ออันนั้นได้ นั่นเป็นสิ่ง
ที่สุด คือที่ไม่เมาในชีวิต เอวัง